

РОЗДІЛ II

Облік, аналіз, аудит та оподаткування

УДК 330.657.1

Ірина САДОВСЬКА,
доктор економічних наук, професор,
Волинський національний університет імені Лесі Українки,
кафедра обліку і оподаткування,
м. Луцьк, Україна;
ORCID ID 0000-0002-7081-8524,
e-mail: Sadovska.Iryna@vnu.edu.ua

Катерина НАГІРСЬКА,
кандидат економічних наук, доцент,
Луцький національний технічний університет,
кафедра обліку і аудиту
м. Луцьк, Україна;
ORCID ID 0000-0002-2792-8162
e-mail: kateryna.nagirska@gmail.com

<https://doi.org/10.29038/2786-4618-2026-03-62-71>

ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ В УПРАВЛІННІ ГРАНТОВИМИ ПРОЄКТАМИ НЕБЮДЖЕТНОГО НЕПРИБУТКОВОГО СЕКТОРУ

Вступ. Посилення значення грантових ресурсів у діяльності неприбуткових суб'єктів господарювання зумовлює критичну необхідність модернізації облікової системи. Остання виступає ключовим інформаційним базисом прийняття управлінських рішень. Специфічний характер грантової діяльності передбачає розширення функцій обліку: від стандартної фіксації цільового використання коштів до генерування релевантної інформації про використання ресурсів, виконання бюджету, реалізацію активностей і досягнення запланованих результатів.

Мета. Метою статті є всебічне дослідження та обґрунтування теоретичних та організаційних засад бухгалтерського обліку в управлінні грантовими проєктами небюджетного неприбуткового сектору.

Методи. Методологічну основу дослідження становлять загальнонаукові та спеціальні методи пізнання, які зумовлені метою та завданнями статті щодо вдосконалення організації бухгалтерського обліку в системі управління грантовими проєктами неприбуткового сектору. У процесі дослідження використано такі методи: абстрактно-логічний та системний аналіз для теоретичного узагальнення специфіки грантової діяльності небюджетних неприбуткових організацій; метод порівняльного аналізу та групування для дослідження вимог міжнародних та національних донорів до фінансової звітності; метод моделювання та системно-структурного підходу для розробки поетапної системи організації обліку грантових проєктів.

Результати. Визначено основні об'єкти організації обліку грантової діяльності та запропоновано їх структурування за джерелами фінансування, грантовими проєктами, бюджетами, статтями витрат і видами активностей. Розвинуто підхід до інтеграції облікової та аналітичної інформації з показниками результативності проєкту. Обґрунтовано інформаційний взаємозв'язок у ланцюгу «джерело фінансування – проєкт – бюджет – стаття витрат – активність – результат – індикатор – соціальний ефект», що дає змогу простежувати трансформацію залучених ресурсів у результати грантової діяльності та оцінювати їх відповідність визначеним цілям.

Висновки. Запропонований підхід розширює функціональне призначення бухгалтерського обліку грантових проєктів від підтвердження цільового використання коштів до комплексного інформаційного забезпечення управління ними. Його застосування сприятиме посиленню прозорості та підзвітності,

удосконаленню контролю за використанням грантових ресурсів і підвищенню обґрунтованості управлінських рішень у неприбуткових організаціях.

Ключові слова: бухгалтерський облік, організація обліку, грант, грантовий проєкт, неприбуткові організації, цільове фінансування, управління проєктами, підзвітність, соціальний ефект.

Iryna SADOVSKA,
Doctor of Economics, Professor,
Lesya Ukrainka Eastern European National University,
Department of Accounting and Taxation,
Lutsk, Ukraine

Kateryna NAHIRSKA,
Ph.D. in Economics, Associate Professor,
Lutsk National Technical University,
Department of Accounting and Audit,
Lutsk, Ukraine

ORGANIZATION OF ACCOUNTING IN GRANT PROJECT MANAGEMENT IN THE NON-BUDGETARY NON-PROFIT SECTOR

Introduction. The growing importance of grant resources in the activities of non-profit entities creates a critical need to modernize the accounting system, which serves as a key information basis for managerial decision-making. The specific nature of grant-funded activities requires an expansion of accounting functions: from the conventional recording of the targeted use of funds to the generation of relevant information on resource utilization, budget execution, implementation of project activities, and achievement of planned results.

Purpose. The purpose of the article is to provide a comprehensive study and substantiation of the theoretical and organizational foundations of accounting in the management of grant projects within the non-budgetary non-profit sector.

Methods. The methodological framework of the study comprises general scientific and specific research methods determined by the purpose and objectives of the article concerning the improvement of accounting organization within the grant project management system of the non-profit sector. The following methods were applied: abstract-logical and systems analysis to theoretically generalize the specific features of grant-funded activities of non-budgetary non-profit organizations; comparative analysis and grouping to examine the financial reporting requirements established by international and national donors; and modelling and a systemic-structural approach to develop a step-by-step system for organizing the accounting of grant projects.

Results. The main accounting objects related to grant-funded activities were identified, and their structuring by funding sources, grant projects, budgets, expenditure items, and types of activities was proposed. The approach to integrating accounting and analytical information with project performance indicators was further developed. The information interrelationship within the chain “funding source – project – budget – expenditure item – activity – result – indicator – social impact” was substantiated, making it possible to trace the transformation of attracted resources into the results of grant-funded activities and to assess their compliance with the established objectives.

Conclusions. The proposed approach extends the functional role of grant project accounting from confirming the targeted use of funds to providing comprehensive information support for project management. Its implementation will contribute to greater transparency and accountability, improved control over the use of grant resources, and more substantiated managerial decision-making in non-profit organizations.

Keywords: accounting, accounting organization, grant, grant project, non-profit organizations, targeted financing, project management, accountability, social impact.

Jel Classification: M 42

Вступ.

В умовах трансформації соціально-економічного середовища України та активізації діяльності інститутів громадянського суспільства грантове фінансування стає важливим джерелом ресурсного забезпечення організацій небюджетного неприбуткового сектору. В процесі реалізації грантових

проектів особливо значущим є забезпечення їх цільового, прозорого та результативного використання. Це посилює роль бухгалтерського обліку як інформаційної основи планування, контролю, моніторингу та оцінювання грантових проектів.

Особливості грантового фінансування визначають специфічні вимоги до організації облікового процесу. Використання отриманих ресурсів обмежується метою проекту, затвердженим бюджетом, визначеними грантодавцем статтями витрат, строками та очікуваними результатами. Тому організація-реципієнт повинна забезпечити належне документування операцій, ідентифікацію витрат за окремими проектами та джерелами фінансування, контроль їх відповідності затвердженому бюджету, а також формування достовірної інформації для управлінської, фінансової та донорської звітності.

Водночас традиційний бухгалтерський облік, орієнтований переважно на фіксацію надходження та використання цільового фінансування, не повною мірою задовольняє інформаційні потреби управління грантовими проектами. Керівництву організації, проєктним менеджерам і грантодавцям необхідна інформація не лише про обсяги використаних ресурсів, але й про виконання бюджету, реалізацію запланованих активностей, досягнення результатів та відповідних індикаторів.

З огляду на це актуальним є формування цілісної системи організації бухгалтерського обліку, яка забезпечуватиме інформаційний супровід грантового проекту на всіх етапах його реалізації. Важливим її елементом має стати поглиблення аналітичного обліку та формування взаємозв'язку між початковим етапом у вигляді джерел фінансування до визначення ролі соціального ефекту. Така організація обліку дає змогу простежити трансформацію грантових ресурсів у конкретні результати та розширює функції обліку від контролю до інформаційного забезпечення управління результативністю грантового проекту.

Огляд літератури.

Проблематика організації бухгалтерського обліку грантового та цільового фінансування щодо забезпечення їх прозорості та підзвітності посилила наукові інтереси від дослідження суто методичних питань відображення цільового фінансування в бухгалтерському обліку до формування комплексного інформаційного забезпечення управління грантовими проектами.

Вагомий внесок у дослідження особливостей бухгалтерського обліку фінансування небюджетних неприбуткових організацій зробили О. Височан та Д. Майковець [4]. Науковцями систематизовано джерела фінансування таких організацій та акцентовано увагу на специфіці облікового відображення цільових надходжень. Д. Осіпчук, Л. Чижевська та Г. Хоменко [8] здійснили порівняльне дослідження національного та міжнародного підходів до визнання й обліку державних грантів у небюджетних неприбуткових організаціях, що дозволило окреслити можливості застосування положень МСФЗ до обліку грантових ресурсів зазначених суб'єктів. Питання бухгалтерського обліку державних грантів відповідно до МСБО 20 та напрями розвитку методики їх відображення розглянули С. Легенчук і Н. Виговська [5].

Методичні проблеми бухгалтерського обліку грантів досліджуються також стосовно інших секторів економіки, результати яких мають значення для розвитку загальних підходів до організації грантового обліку. Зокрема, Д. Осіпчук, Л. Чижевська, Л. Петришин, С. Приймак, Н. Лобода та В. Антощенко [7] дослідили відображення державних грантів у звітності аграрних підприємств за МСФЗ. Н. Царук [12] обґрунтувала методичні засади обліку грантової підтримки українського агробізнесу. Організаційно-методичні аспекти обліку надходження та використання грантів суб'єктами державного сектору України розкрито С. Сирцевою [10]. Незважаючи на відмінності у правовому статусі та цілях діяльності зазначених суб'єктів, результати цих досліджень є важливими для розуміння загальних принципів ідентифікації, визнання, аналітичного групування та контролю грантових ресурсів.

Водночас сучасні дослідження поступово виходять за межі традиційної проблематики бухгалтерського відображення грантів. І. Баланюк та Н. Тижбір [1] розглядають грантову підтримку через призму її обліково-аналітичного забезпечення, наголошуючи на значенні бухгалтерської й аналітичної інформації для моніторингу використання грантових ресурсів та оцінювання ефективності їх використання. Такий підхід є важливим для розвитку системи управління грантовими проектами, оскільки передбачає використання облікової інформації не лише для підтвердження здійснених операцій, але й для прийняття управлінських рішень.

Важливим напрямом розвитку досліджень небюджетного неприбуткового сектору стають контроль і підзвітність. О. Височан та Г. Гік [2] досліджують соціальний аспект внутрішнього контролю при формуванні системи підзвітності небюджетних неприбуткових організацій. В. Панасюк та В. Бобрівець [9] акцентують увагу на застосуванні ризик-орієнтованого підходу до аудиту благодійних фондів, що набуває особливої актуальності в умовах зростання обсягів залучених ресурсів та необхідності забезпечення належного контролю за їх використанням. Сучасні пріоритети наукових досліджень у сфері обліку та оподаткування небюджетних неприбуткових організацій систематизовано О. Височаном та Т. Лазукою [3], що підтверджує необхідність подальшого розвитку інформаційної, контрольної та аналітичної складових управління такими організаціями.

У зарубіжних дослідженнях проблематика інформаційного забезпечення діяльності неприбуткових організацій значною мірою розвивається в контексті accountability. Е. Urquía-Grande, Р. Pérez-Estébanez та F. J. Alcaraz-Quiles [13] досліджують вплив підзвітності неприбуткових організацій та доводять її значення для ефективності їх функціонування. М. J. Ríos Romero, Е. Urquía-Grande та С. Abril [14] концентрують увагу на підзвітності неурядових організацій перед донорами, що безпосередньо пов'язано з необхідністю формування достовірної інформації про використання отриманих ресурсів та результати реалізації профінансованих проєктів. М. Pilon та F. Brouard [15] пропонують концептуалізацію підзвітності як інтегрованої системи взаємовідносин, управління та інформації, що розширює розуміння ролі облікової інформації в системі управління неприбутковими організаціями.

Подальший розвиток цього напрямку пов'язаний із переходом від фінансової підзвітності до оцінювання результатів і суспільного ефекту діяльності неприбуткових організацій. К. L. Handley [19] досліджує взаємозв'язок між підзвітністю та оцінюванням соціального впливу неприбуткової організації, акцентуючи увагу на інформаційних потребах стейкхолдерів та необхідності поєднання оцінювання результатів із механізмами підзвітності.

Таким чином, аналіз наукових публікацій засвідчує формування декількох взаємопов'язаних напрямів дослідження: методики бухгалтерського обліку грантів і цільового фінансування; організації обліку ресурсів небюджетних неприбуткових організацій; контролю їх цільового використання; формування підзвітності перед донорами та іншими стейкхолдерами; оцінювання результативності й соціального впливу діяльності неприбуткових організацій.

Мета дослідження.

Метою статті є обґрунтування теоретичних та організаційно-методичних засад бухгалтерського обліку в системі управління грантовими проєктами організацій небюджетного неприбуткового сектору та розроблення підходу до формування інтегрованого інформаційного забезпечення, що поєднує дані про джерела фінансування, бюджетування і використання грантових ресурсів із показниками реалізації проєктних активностей, досягнення запланованих результатів та їх соціального ефекту.

Матеріали і методи дослідження.

Методологічну основу дослідження становлять положення сучасної теорії бухгалтерського обліку, концептуальні засади організації обліку та проєктного управління, наукові підходи до обліку цільового і грантового фінансування, формування підзвітності та оцінювання результативності діяльності організацій небюджетного неприбуткового сектору. Інформаційною базою дослідження слугували нормативно-правові акти, що регулюють бухгалтерський облік грантового та цільового фінансування, положення МСБО 20 «Облік державних грантів і розкриття інформації про державну допомогу» [6], а також наукові праці вітчизняних і зарубіжних учених з проблем бухгалтерського обліку грантів, організації обліку в неприбуткових організаціях, внутрішнього контролю, підзвітності та оцінювання соціального впливу.

Методологія дослідження ґрунтується на системному та процесному підходах, відповідно до яких організацію бухгалтерського обліку розглянуто як складову інформаційного забезпечення управління грантовим проєктом, а сам грантовий проєкт – як комплексний об'єкт облікового спостереження, що поєднує фінансові ресурси, бюджетні обмеження, витрати, проєктні активності та результати.

У процесі дослідження використано сукупність загальнонаукових і спеціальних методів. Методи аналізу та синтезу застосовано для дослідження наукових підходів до бухгалтерського обліку грантового фінансування та визначення складових його інформаційного забезпечення; теоретичного узагальнення – для уточнення ролі бухгалтерського обліку в системі управління грантовими проєктами; порівняння – для зіставлення традиційного ресурсно орієнтованого підходу до обліку грантових коштів із запропонованим проєктно-результативним підходом; класифікації та групування – для систематизації об'єктів бухгалтерського обліку й визначення аналітичних розрізів грантових операцій; структурно-логічного методу – для встановлення взаємозв'язків між джерелом фінансування, грантовим проєктом, бюджетом, статтями витрат, проєктними активностями та результатами.

Результати дослідження.

Грантове фінансування є особливою формою ресурсного забезпечення діяльності організацій небюджетного неприбуткового сектору, оскільки передбачає отримання ресурсів для досягнення визначених суспільно значущих цілей за умови дотримання встановлених грантодавцем вимог щодо цілей, строків та результатів їх використання. Відповідно бухгалтерський облік грантових операцій повинен забезпечувати не лише реєстрацію фактів надходження та використання коштів, а й формування інформації для управління реалізацією конкретного проєкту.

Дослідження практики обліку цільового фінансування свідчить, що традиційно основна увага концентрується на джерелі надходження коштів та напрямках їх використання [4; 7]. Водночас грантовий проєкт має власний бюджет, строки реалізації, перелік активностей, систему індикаторів та очікувані результати. Тому саме грантовий проєкт доцільно розглядати як комплексний об'єкт організації бухгалтерського обліку, в межах якого повинна накопичуватися фінансова й управлінська інформація щодо використання ресурсів та виконання передбачених грантовою угодою заходів.

Такий підхід передбачає зміну логіки побудови аналітичного обліку. Якщо традиційний облік переважно відображає операції з отримання і використання цільових коштів, то інформаційна система управління грантовим проєктом повинна забезпечити повне і прозоре відображення за конкретним проєктом, в розрізі бюджетних ліній, в розрізі заходів (активностей), в розрізі заявлених індикаторів та результатів. Отже, організація аналітичного обліку повинна відповідати структурі самого грантового проєкту.

Важливою передумовою такої організації є ідентифікація об'єктів аналітичного обліку та встановлення взаємозв'язків між ними (табл. 1).

Таблиця 1

Об'єкти та аналітичні розрізи бухгалтерського обліку грантових проєктів

Об'єкт обліку	Рекомендований аналітичний розріз	Інформаційне призначення
Джерело фінансування	грантодавець, програма, договір (угода)	ідентифікація походження ресурсів
Грантовий проєкт	назва, код проєкту, період реалізації	відокремлення доходів і витрат окремого проєкту
Бюджет проєкту	затверджений бюджет, транш, валюта	контроль обсягу доступного фінансування
Стаття бюджету	оплата праці, обладнання, послуги, транспортні, адміністративні та інші витрати	контроль цільового використання коштів
Витрати	вид витрат, центр відповідальності, первинний документ	визначення фактичної вартості реалізації проєкту
Проєктна активність	захід, етап, компонент, робочий пакет	встановлення зв'язку між витратами та виконаними заходами
Результат	продукт (output), результат (outcome)	оцінювання виконання завдань проєкту
Індикатор	кількісний або якісний показник	вимірювання ступеня досягнення результату
Соціальний ефект	зміни для цільових груп / громади	оцінювання суспільної результативності проєкту

Джерело: розроблено авторами*

Запропонована система аналітичних розрізів дозволяє перейти від обліку грантових коштів як окремого виду цільового фінансування до проєктно орієнтованої організації бухгалтерського обліку. Її принциповою особливістю є можливість ідентифікувати кожен господарську операцію одночасно за декількома

параметрами: джерелом фінансування, проектом, бюджетною статтею, видом витрат та заходами. Це створює передумови для формування інформації як для бухгалтерської, так і для управлінської та донорської звітності без необхідності повторного групування значних масивів первинних даних.

Особливе місце в запропонованій системі належить бюджету грантового проекту. На відміну від загального бюджету організації, бюджет гранту має цільовий характер і фактично виконує функцію нормативної інформаційної моделі майбутніх витрат. Тому доцільним є встановлення безпосереднього зв'язку між бюджетними статтями та об'єктами бухгалтерського обліку. Кожна фактична витрата повинна ідентифікуватися не лише за відповідним рахунком бухгалтерського обліку, але й за кодом грантового проекту та бюджетної статті. Додаткове кодування обов'язково потрібно передбачити в обліковій події небюджетної організації.

Це дозволяє організувати оперативний контроль за схемою «бюджет – фактичні витрати – відхилення». Для кожної бюджетної статті можуть визначатися затверджена сума, фактичні витрати, залишок доступного фінансування, абсолютне та відносне відхилення. У результаті бухгалтерська інформація трансформується з ретроспективної інформації про вже здійснені операції в інформаційний ресурс поточного управління грантовим проектом.

Проте контроль відповідності фактичних витрат бюджету не дає повної відповіді на питання щодо ефективності використання грантових ресурсів. Дотримання бюджету саме по собі не означає досягнення мети проекту. Організація може використати кошти відповідно до затверджених статей, однак не забезпечити запланованого результату. Саме тому наступним рівнем розвитку облікового забезпечення має бути встановлення зв'язку між витратами та проектними заходами (активностями).

Наприклад, витрати на оплату праці, оренду приміщення, транспорт або інформаційні матеріали повинні бути пов'язані не лише з конкретним грантом, а й із заходом, для реалізації якого вони здійснені. За такого підходу стає можливим визначення вартості окремого заходу, порівняння витрачених ресурсів з отриманим результатом та формування інформації для аналізу ефективності досягнення окремих індикаторів проекту.

У цьому контексті доцільно розмежовувати продукт проекту (output) та результат проекту (outcome). Продукт характеризує безпосередній вимірюваний результат здійсненої активності: кількість проведених заходів, осіб, які отримали послуги, створених інформаційних матеріалів, придбаного обладнання тощо. Результат (outcome) характеризує зміни, які відбулися внаслідок реалізації відповідних активностей. Подальшим рівнем оцінювання є соціальний ефект (impact), який відображає більш довгострокові зміни для цільових груп, громади або суспільства.

Таким чином, нами пропонується розширити традиційну модель організації бухгалтерського обліку грантового фінансування шляхом інтеграції фінансового та результативного вимірів реалізації проекту. Запропонована модель принципово відрізняється від традиційного підходу тим, що кінцевою точкою інформаційного ланцюга є не факт використання грантових коштів, а результат, отриманий унаслідок їх використання. Бухгалтерський облік при цьому залишається джерелом достовірної фінансової інформації, однак його дані інтегруються з інформацією про виконання проектних активностей та досягнення відповідних індикаторів.

Практична реалізація такого підходу не потребує зміни загальної системи рахунків бухгалтерського обліку, а може здійснюватися шляхом розвитку системи аналітичних рахунків, субрахунків, центрів відповідальності та цифрових аналітик. Для кожного грантового проекту доцільно присвоювати унікальний код, який супроводжуватиме відповідні господарські операції протягом усього періоду його реалізації. Додатковими аналітичними ознаками мають бути код грантодавця, бюджетної статті, активності та, за необхідності, структурного підрозділу або відповідальної особи. Наголошуємо на обов'язковому зазначенні в обліковій політиці процедур грантового обліку. Доцільним є також розробка і затвердження окремого Положення про організацію обліку грантових проектів. В Положенні можна зазначати особливості вимог донорів щодо обліку, контролю, доказів ефективності, зокрема, соціального ефекту.

Застосування багатовимірної аналітики особливо важливе для організацій, які одночасно реалізують декілька грантових проектів. Один вид витрат може фінансуватися різними донорами, а один захід може передбачати використання декількох джерел фінансування. Відповідно, система обліку повинна забезпечувати однозначну ідентифікацію частини витрат, що належить до окремого гранту та запобігати ризику подвійного фінансування одних і тих самих витрат.

Організація бухгалтерського обліку за запропонованою моделлю формує також інформаційне підґрунтя для посилення підзвітності неприбуткових організацій. Зарубіжні дослідження засвідчують важливість інформаційної підзвітності неприбуткових організацій перед донорами та іншими стейкхолдерами [13–17]. При цьому, сучасне розуміння підзвітності перед донорами поступово виходить за межі підтвердження законності та цільового використання отриманих коштів і передбачає демонстрацію результатів, досягнутих завдяки використанню відповідних ресурсів. Зв'язок між підзвітністю та оцінюванням соціального впливу неприбуткових організацій простежується також у дослідженні K. L. Handley [16].

З огляду на це доцільно виділити три рівні інформаційної підзвітності грантового проєкту: фінансовий – підтвердження обсягів надходження та використання ресурсів; результативний – підтвердження виконання заходів і досягнення встановлених індикаторів; соціальний – оцінювання змін, створених реалізацією проєкту для його бенефіціарів та інших стейкхолдерів.

Отже, науковий результат проведеного дослідження полягає у розвитку організаційних засад бухгалтерського обліку грантових проєктів шляхом переходу від ресурсно орієнтованої до проєктно-результативної моделі організації облікової інформації. На відміну від підходу, за якого обліковий процес завершується підтвердженням цільового використання отриманого фінансування, запропонована модель забезпечує наскрізний інформаційний зв'язок між джерелом фінансування, бюджетом, фактичними витратами, проєктними активностями та результатами їх реалізації. Це дозволяє використовувати бухгалтерську інформацію не лише для складання звітності, але й для оперативного моніторингу виконання бюджету, контролю відхилень, оцінювання вартості окремих заходів, аналізу результативності використання ресурсів та формування підзвітності перед грантодавцями й іншими стейкхолдерами.

Дискусія.

Отримані результати дослідження дають підстави стверджувати, що організацію бухгалтерського обліку грантових проєктів у небюджетному неприбутковому секторі доцільно розглядати ширше, ніж систему документування надходження та цільового використання грантових ресурсів. Традиційний підхід, за якого основним завданням обліку є підтвердження правомірності здійснених витрат та їх відповідності умовам фінансування, залишається необхідним, однак не забезпечує повною мірою інформаційних потреб сучасного проєктного управління. Результати проведеного дослідження підтверджують необхідність переходу до управлінсько орієнтованої моделі організації обліку, у якій бухгалтерська інформація використовується не лише для формування звітності, а й для планування, моніторингу, контролю та оцінювання результативності грантового проєкту.

Запропонований у статті підхід відрізняється тим, що передбачає інформаційний ланцюг «джерело фінансування – проєкт – бюджет – стаття витрат – заходи – результат – індикатор – соціальний ефект», який відображає послідовний перехід від ресурсного забезпечення до результатів діяльності. На відміну від підходу, за якого облік завершується підтвердженням факту та цільового характеру витрат, запропонована модель створює передумови для встановлення взаємозв'язку між використаними ресурсами та результатами, для досягнення яких ці ресурси були залучені.

Водночас, дискусійним залишається питання щодо меж бухгалтерського обліку в такій системі. Показники соціального ефекту не завжди мають вартісне вираження та не є традиційними об'єктами бухгалтерського обліку. Тому включення їх безпосередньо до системи бухгалтерських рахунків було б методологічно необґрунтованим. Запропонований підхід не передбачає такого включення. Йдеться про формування обліково-аналітичної інформаційної системи, у якій дані бухгалтерського обліку становлять фінансову основу, а нефінансові показники проєктної діяльності доповнюють її та забезпечують можливість оцінювання певних ефектів. Саме розмежування бухгалтерської та аналітичної складових, за одночасного забезпечення їх інформаційного взаємозв'язку, є принципово важливим для практичного застосування запропонованої моделі.

Висновки і перспективи подальших досліджень.

Проведене дослідження дозволило встановити, що зростання ролі грантового фінансування у діяльності організацій небюджетного неприбуткового сектору зумовлює необхідність розвитку організаційних засад бухгалтерського обліку відповідно до інформаційних потреб управління грантовими проєктами. Традиційний підхід, орієнтований переважно на облік надходження та підтвердження цільового використання грантових коштів, не повною мірою забезпечує інформаційні потреби проєктного управління, оскільки не формує системного взаємозв'язку між використаними ресурсами, виконаними заходами та отриманими результатами.

Обґрунтовано доцільність розгляду грантового проєкту як комплексного об'єкта організації бухгалтерського обліку, в межах якого повинна формуватися деталізована інформація про джерела фінансування, бюджет проєкту, бюджетні статті, фактичні витрати, проєктні заходи та пов'язані з ними результати. Це дає можливість перейти від фрагментарного відображення окремих операцій із грантовими ресурсами до формування цілісного інформаційного середовища управління проєктом.

Подальші дослідження доцільно спрямувати на розроблення методики практичної реалізації запропонованого підходу, зокрема системи аналітичних рахунків і субрахунків, внутрішніх управлінських реєстрів, бюджетних кодів та цифрових аналітик грантових проєктів. Перспективним є також формування системи ключових показників, яка поєднуватиме фінансові та нефінансові дані, дослідження можливостей автоматизації контролю відповідності фактичних витрат грантовому бюджету та створення інтегрованої моделі «облік – бюджетування – моніторинг – звітність – оцінювання результативності». Це дозволить надалі розвинути організацію бухгалтерського обліку грантової діяльності від переважно контрольної моделі до

повноцінної інформаційної складової управління грантовими проєктами небюджетного неприбуткового сектору.

Авторський внесок:

Садовська І.Б.: керівництво, концептуалізація, методологія, написання – оригінальна чернетка.

Нагірська К.Є.: адміністрування проєкту; валідація; написання – перегляд та редагування.

Джерела та література

1. Баланюк, І. Ф., & Тижбір, Н. З. Грантова підтримка суб'єктів господарювання та її обліково-аналітичне забезпечення як інструмент стабілізації соціально-економічного розвитку територіальних громад. *Економічна парадигма*, 2024, 1(10(90)), 9–17. <https://doi.org/10.25313/2520-2294-2024-10-10394>
2. Височан О., Гік В. Соціальний аспект внутрішнього контролю при формуванні системи підзвітності небюджетних неприбуткових організацій. *Грааль науки*, 2026, (69), 911–921. <https://doi.org/10.36074/grail-of-science.29.05.2026.091>
3. Височан, О., Лазука, Т. Пріоритети наукових досліджень у сфері обліку та оподаткування в економічному секторі небюджетних неприбуткових організацій. *Grail of Science*, 2026, (67), 543–553. <https://doi.org/10.36074/grail-of-science.01.05.2026.060>
4. Височан, О., & Майковець, Д. Облік фінансування діяльності небюджетних неприбуткових організацій. *Економіка та суспільство*, 2022, (44). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-44-83>
5. Легенчук С., Виговська Н. Бухгалтерський облік державних грантів згідно МСФЗ 20: проблеми та напрями розвитку. *Облік і фінанси*. 2024. № 1(103). С. 14-21. [https://doi.org/10.33146/2307-9878-2024-1\(103\)-14-21](https://doi.org/10.33146/2307-9878-2024-1(103)-14-21)
6. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 20 «Облік державних грантів і розкриття інформації про державну допомогу». URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_041#Text
7. Осіпчук Д., Чижевська Л., Петришин Л., Приймак С., Лобода Н., Антощенкова В. Відображення державних грантів у звітності агропідприємств за МСФЗ. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*. 2024. № 4(57). С. 143–154. <https://doi.org/10.55643/fcaptop.4.57.2024.4426>
8. Осіпчук Д., Чижевська Л., Хоменко Г. Визнання та облік державних грантів у небюджетних неприбуткових організаціях: національний та міжнародний підходи (МСФЗ). *ACADEMY REVIEW*. 2024. № 2 (61). С. 128-144. <https://doi.org/10.32342/2074-5354-2024-2-61-9>
9. Панасюк, В., & Бобрівець, В. Ризик-орієнтований підхід до аудиту благодійних фондів в умовах воєнного стану. *Український журнал прикладної економіки та техніки*, 2025, 10 (4), 289-292. <https://doi.org/10.36887/2415-8453-2025-4-57>
10. Сирцева С. В. Облік надходження та використання грантів суб'єктами державного сектору України: організаційно-методичні аспекти. *Modern Economics*. 2025, № 53. С. 234–240. [https://doi.org/10.31521/modecon.V53\(2025\)-33](https://doi.org/10.31521/modecon.V53(2025)-33)
11. Толмачова, А.М. Особливості організації внутрішнього аудиту неприбуткових організацій. *Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу*, 2018, 2 (40), 59-65. [https://doi.org/10.26642/pbo-2018-2\(40\)-59-65](https://doi.org/10.26642/pbo-2018-2(40)-59-65)
12. Царук Н.Г. Методичні засади обліку грантової підтримки українського агробізнесу. *Облік і фінанси*. 2024. № 3(105). С. 43-49. [https://doi.org/10.33146/2307-9878-2024-3\(105\)-43-49](https://doi.org/10.33146/2307-9878-2024-3(105)-43-49)
13. Urquía-Grande E., Pérez-Estébanez R., Alcaraz-Quiles F. J. Impact of Non-Profit Organizations' Accountability: Empirical evidence from the Democratic Republic of Congo. *World Development Perspectives*. 2022, Vol. 28. Article 100462. DOI: 10.1016/j.wdp.2022.100462 https://ideas.repec.org/a/eee/wodepe/v28y2022ics2452292922000704.html?utm_source=chatgpt.com
14. Ríos Romero M. J., Urquía-Grande E., Abril C. NGO Accountability to Donors: Better Said than Done? *Revista de Estudios Empresariales. Segunda Época*. 2023, № 1. P. 31–51. DOI: 10.17561/ree.n1.2023.7410. https://www.researchgate.net/publication/367640503_NGO_accountability_to_donors_better_said_than_done
15. Pilon M., Brouard F. Conceptualizing accountability as an integrated system of relationships, governance, and information. *Financial Accountability & Management*. 2023, DOI: 10.1111/faam.12323. https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/faam.12323?utm_source=chatgpt.com
16. Handley K. L. Accountability and social impact evaluation in a small NPO: stakeholder ambiguity, networks and trust. *Accounting, Auditing & Accountability Journal*. 2025, Vol. 38, No. 9. P. 239–264. DOI: 10.1108/AAAJ-07-2023-6547. https://ideas.repec.org/a/eme/aaajpp/aaaj-07-2023-6547.html?utm_source=chatgpt.com
17. Stadler C., Nobes C. W. Accounting for government grants: Standard-setting and accounting choice. *Journal of Accounting and Public Policy*. 2018. Volume 37, Issue 2. pp. 113-129. <https://doi.org/10.1016/j.jaccpubpol.2018.02.004>

References

1. Balaniuk, I. F., & Tyzhbir, N. Z. (2024). Hrantova pidtrymka subiektiv hospodariuvannya ta yii oblikovo-analitychne zabezpechennia yak instrument stabilizatsii sotsialno-ekonomichnoho rozvytku terytorialnykh hromad [Grant support for business entities and its accounting and analytical support as a tool for stabilizing the socio-economic development of territorial communities]. *Ekonomichna paradyhma*, 1(10(90)), 9–17. <https://doi.org/10.25313/2520-2294-2024-10-10394> [In Ukrainian].
2. Vysochan, O., & Hik, V. (2026). Sotsialnyi aspekt vnutrishnoho kontroliu pry formuvanni systemy pidzvitnosti nebiudzhetykh neprybutkovykh orhanizatsii [The social aspect of internal control in the formation of the accountability system of non-budgetary non-profit organizations]. *Grail of Science*, 69, 911–921. <https://doi.org/10.36074/grail-of-science.29.05.2026.091> [In Ukrainian].
3. Vysochan, O., & Lazuka, T. (2026). Priorityty naukovykh doslidzhen u sferi obliku ta opodatkuвання v ekonomichnomu sektori nebiudzhetykh neprybutkovykh orhanizatsii [Research priorities in accounting and taxation in the economic sector of non-budgetary non-profit organizations]. *Grail of Science*, 67, 543–553. <https://doi.org/10.36074/grail-of-science.01.05.2026.060> [In Ukrainian].
4. Vysochan, O., & Maikovets, D. (2022). Oblik finansuvannya diialnosti nebiudzhetykh neprybutkovykh orhanizatsii [Accounting for financing the activities of non-budgetary non-profit organizations]. *Ekonomika ta suspilstvo*, 44. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-44-83> [In Ukrainian].
5. Lehenchuk, S., & Vyhovska, N. (2024). Bukhholderskyi oblik derzhavnykh hrantiv zghidno MSFZ 20: Problemy ta napriamy rozvytku [Accounting for government grants under IAS 20: Problems and directions for development]. *Oblik i finansy*, 1(103), 14–21. [https://doi.org/10.33146/2307-9878-2024-1\(103\)-14-21](https://doi.org/10.33146/2307-9878-2024-1(103)-14-21) [In Ukrainian].
6. International Accounting Standards Board. (n.d.). Mizhnarodnyi standart bukhholderskoho obliku 20 “Oblik derzhavnykh hrantiv i rozkryttia informatsii pro derzhavnu dopomohu” [International Accounting Standard 20 “Accounting for Government Grants and Disclosure of Government Assistance”]. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_041#Text [In Ukrainian].
7. Osipchuk, D., Chyzhevska, L., Petryshyn, L., Pryimak, S., Loboda, N., & Antoshchenkova, V. (2024). Vidobrazhennia derzhavnykh hrantiv u zvitnosti ahropidpriemstv za MSFZ [Presentation of government grants in the financial statements of agricultural enterprises under IFRS]. *Financial and Credit Activity: Problems of Theory and Practice*, 4(57), 143–154. <https://doi.org/10.55643/fcaptp.4.57.2024.4426> [In Ukrainian].
8. Osipchuk, D., Chyzhevska, L., & Khomenko, H. (2024). Vyznannia ta oblik derzhavnykh hrantiv u nebiudzhetykh neprybutkovykh orhanizatsiiakh: Natsionalnyi ta mizhnarodnyi pidkhody (MSFZ) [Recognition and accounting for government grants in non-budgetary non-profit organizations: National and international approaches (IFRS)]. *Academy Review*, 2(61), 128–144. <https://doi.org/10.32342/2074-5354-2024-2-61-9> [In Ukrainian].
9. Panasiuk, V., & Bobrivets, V. (2025). Ryzik-oriientovanyi pidkhid do audytu blahodiinykh fondiv v umovakh voiennoho stanu [Risk-oriented approach to the audit of charitable foundations under martial law]. *Ukrainskyi zhurnal prykladnoi ekonomiky ta tekhniky*, 10(4), 289–292. <https://doi.org/10.36887/2415-8453-2025-4-57> [In Ukrainian].
10. Syrtseva, S. V. (2025). Oblik nadkhodzhennia ta vykorystannia hrantiv subiektamy derzhavnoho sektoru Ukrainy: Orhanizatsiino-metodychni aspekty [Accounting for the receipt and use of grants by public sector entities of Ukraine: Organizational and methodological aspects]. *Modern Economics*, 53, 234–240. [https://doi.org/10.31521/modecon.V53\(2025\)-33](https://doi.org/10.31521/modecon.V53(2025)-33) [In Ukrainian].
11. Tolmachova, A. M. (2018). Osoblyvosti orhanizatsii vnutrishnoho audytu neprybutkovykh orhanizatsii [Features of the organization of internal audit in non-profit organizations]. *Problemy teorii ta metodolohii bukhholderskoho obliku, kontroliu i analizu*, 2(40), 59–65. [https://doi.org/10.26642/pbo-2018-2\(40\)-59-65](https://doi.org/10.26642/pbo-2018-2(40)-59-65) [In Ukrainian].
12. Tsaruk, N. H. (2024). Metodychni zasady obliku hrantovoi pidtrymky ukrainskoho ahrobiznesu [Methodological principles of accounting for grant support of Ukrainian agribusiness]. *Oblik i finansy*, 3(105), 43–49. [https://doi.org/10.33146/2307-9878-2024-3\(105\)-43-49](https://doi.org/10.33146/2307-9878-2024-3(105)-43-49) [In Ukrainian].
13. Urquía-Grande, E., Pérez-Estébanez, R., & Alcaraz-Quiles, F. J. (2022). Impact of non-profit organizations' accountability: Empirical evidence from the Democratic Republic of Congo. *World Development Perspectives*, 28, 100462. https://ideas.repec.org/a/eee/wodepe/v28y2022ics2452292922000704.html?utm_source=chatgpt.com [In English].
14. Ríos Romero, M. J., Urquía-Grande, E., & Abril, C. (2023). NGO accountability to donors: Better said than done? *Revista de Estudios Empresariales. Segunda Época*, 1, 31–51.

https://www.researchgate.net/publication/367640503_NGO_accountability_to_donors_better_said_than_done [In English].

15. Pilon, M., & Brouard, F. (2023). Conceptualizing accountability as an integrated system of relationships, governance, and information. *Financial Accountability & Management*. https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/faam.12323?utm_source=chatgpt.com [In English].

16. Handley, K. L. (2025). Accountability and social impact evaluation in a small NPO: Stakeholder ambiguity, networks and trust. *Accounting, Auditing & Accountability Journal*, 38(9), 239–264. https://ideas.repec.org/a/eme/aaajpp/aaaj-07-2023-6547.html?utm_source=chatgpt.com [In English].

17. Stadler, C., & Nobes, C. W. (2018). Accounting for government grants: Standard-setting and accounting choice. *Journal of Accounting and Public Policy*, 37(2), 113–129. <https://doi.org/10.1016/j.jaccpubpol.2018.02.004> [In English].

Стаття надійшла до редакції 29.07.2026 р.

Стаття прийнята до друку 15.08.2026 р.

Стаття опублікована 13.09.2026 р.